

نوشته هارولد بی آلن Harold B. Allen
ترجمه: حسین ابراهیمی (الوند)

داستان کوتاه اثری داستانی و نسبتاً مختصر است به نثر. در قرن نوزدهم نویسندگانی چون ادگار آلن پو، نیکلای گوگول، اونوره دُبالزاک و آنتوان چخوف داستان کوتاه را که از اعقاب حکایات، افسانه‌ها و روایات کوتاه دیگر ادبیات قرون وسطی است، به حد کمال رساندند. گرچه داستانهای کوتاه از نظر طول با هم تفاوت دارند همگی شامل ویژگیهای مشترک و معینی هستند. تقریباً هر داستان کوتاه، مضمون واحدی دارد؛ تمام آنها در مدت کوتاهی گره گشایی می‌شوند؛ به یکی دو موقعیت اصلی منحصر می‌شوند و فقط همان جزئیاتی را که برای مضمون یا حالت داستان ضروری است، فریر می‌گیرند. ماجرای داستان معمولاً به حادثه‌ای اصلی که تا نقطه اوجی تکامل می‌یابد، محدود می‌شود. تعداد شخصیتها نیز محدود است و شخصیتهای منفرد بندرت عمیقاً تجزیه و تحلیل می‌شوند. از این رو در مقایسه با دیدگاه وسیعتر و مفصلتر رمان، داستان کوتاه فشرده و عاری از پیچیدگی است.

انواع داستان کوتاه

داستان کوتاه را می‌توان به چندین مقوله مشخص طبقه‌بندی کرد. در داستان کوتاه ماجرای، بر حوادث داستان بیش از شخصیت یا مضمون تأکید می‌شود. حکایات ماجراجویانه رودیارد کیپلینگ، نویسنده انگلیسی قرن نوزدهم، مثل مردی که سلطان می‌شود، نمونه بارزی از این دست محسوب می‌شود. از جمله داستانهای ماجراجویی دیگر، داستانهای پلیسی برآرتور کونان دوئل؛ حکایات ماجراجویانه جک لندن و داستانهای علمی-تخیلی نویسندگانی چون ای.جی. ولز و آرتور سی. کلارک را می‌توان ذکر کرد.

مقوله دیگر، داستان کوتاه آموزشی است که مضمون درسی اخلاقی است. دامنه داستانهای کوتاه آموزشی از تمثیل و مثلهای ساده گرفته تا

حکایات پیچیده و زیرکانه‌ای چون خال تولد^۲ و نودسپاه کشیش^۱ اثر ناتانیل هاتورن، گسترده است. یکی از مشهورترین داستانهای این مقوله، داستان کوتاه سرود کریسمس^۳ چارلز دیکنز است.

در داستان کوتاه حال و هوا (حالت)، طرح، مضمون و شخصیتها تابع جو، موقعیت و لحن داستان است. ادگار آلن پو نویسنده مشهور قرن نوزدهم آمریکا با حکایات وهم‌آور و خردستیز خود به نحو گسترده‌ای به خلق چنین آثاری دست زد. یکی از نمونه‌های مشهور داستان حال و هوا، سقوط خاندان آشر^۴ است که با این عبارت شروع می‌شود: «در تمام طول یکی از روزهای گرفته و ساکت و تاریک پاییز، هنگامی که ابرها مستمگرانه بر آسمان هجوم آورده بودند...» پو در این داستان و داستانهای مشابه دیگر، جوی از هراس شوم می‌آفریند و زمینه را برای حوادث ترسناک بعدی آماده می‌سازد.

داستان کوتاه شخصیت، جنبه مهمی از طبیعت انسان را به معرض نمایش می‌گذارد. در این گونه داستانها، شخصیت اغلب یا از درون گفتگو که نمونه بارز آن در داستان کوتاه سلمانی^۵ اثر رینگ لاردنر^۶ نویسنده آمریکایی اوایل قرن بیستم دیده می‌شود و یا از درون جزئیات زیرکانه و ظاهراً بی‌ربط ظاهر یا رفتار - که نمونه بارز آن را در داستان کوتاه آدمکشها اثر ارنست همینگوی می‌بینیم - آشکار می‌شود. گاهی، چنانکه در داستان کوتاه مردگان^۷ اثر جیمز جویس نویسنده ایرلندی قرن بیستم می‌بینیم، شخصیت در لحظه‌ای ناگهانی از شناخت، آشکار می‌شود.

به دلیل مفاهیم سمبولیک، پیچیدگی روانی و استفاده غیر معمول از زبان، طبقه‌بندی برخی از داستانهای کوتاه، دشوار است. در داستان کوتاه جدید آمریکا، خرس^۸ اثر ویلیام فاکنر و جانوران در جنگل^۹ اثر هنری جیمز از این گونه به شمار می‌روند. ژرفترین داستانهای کوتاه را در سطوح بسیار متفاوت می‌توان تفسیر و تعبیر کرد. مثلاً مسخ و گروه محکومین کافکا نه تنها حکایاتی هراس‌آور بلکه داستانهایی با معانی عمیق روان شناختی هستند. به همین ترتیب

داستانهای صنعتی از هرمان ملویل نویسنده آمریکایی قرن نوزدهم و جوزف کنراد نویسنده انگلیسی اوایل قرن بیستم را می‌توان به عنوان داستانهای ماجراجویی ذکر کرد اما در همانها هم پیشهای ژرفی نهفته است.

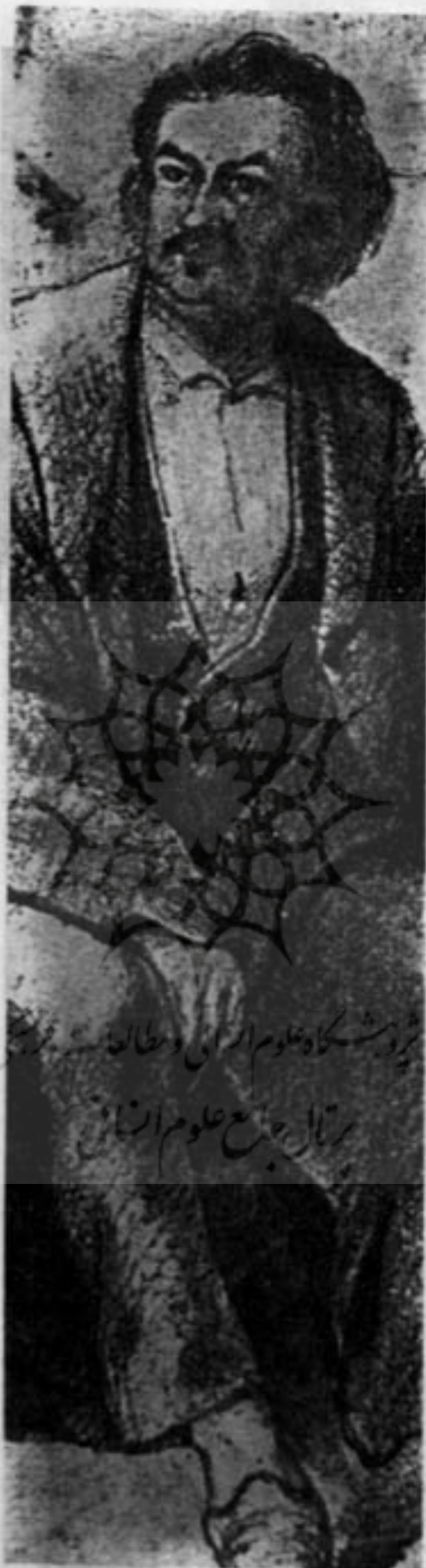
تاریخچه داستان کوتاه

تکامل اولیه. اسطوره‌ها و افسانه‌های ژم، یونان و تمدنهای باستانی دیگر، روایات عهد عتیق، چگونگی داستانهای یوسف و برادرانش، روت^{۱۲} و نوعی^{۱۳} و نیز تمثیلات حضرت مسیح در عهد جدید، از جمله طلایه‌داران نخستین داستان کوتاه نو به شمار می‌روند.

در خلال قرون وسطی تنوع گسترده‌ای از اشکال روایتی کوتاه وجود داشت که مردم‌پسندترین آنها را داستانهای عاشقانه (ژمانس‌ها)، مثلها یا داستانهای حیوانات تشکیل می‌داد. از اشکال مردم‌پسند دیگر، باید قصه قومی و قصیده - روایتی منظوم که اغلب با موسیقی همراه بود - را نام برد.

در خلال قرن دوازدهم حکایات اخلاقی کوتاه، مثل exempla و Contes dévots یا داستانهای زاهدانه قدیسین و شهدا نیز بر این مجموعه افزوده شد. از اشکال روایتی کم‌مایه‌تر می‌توان له‌ها یا افسانه پریان اقوام سلتی و فلیورا نام برد. فلیو حکایاتی فکاهی بود که طبقات میانه یا پایین‌تر را هجو می‌کرد و اغلب نیز اندکی خارج از نزاکت بود.

یکی از مجموعه‌های مهم و اولیه داستانهای قرون وسطی Gesta Romanorum است که احتمالاً اواخر قرن سیزدهم تألیف شده است. با این حال مجموعه قابل توجیه این دوره، حکایات کتربوری اثر مؤلف انگلیسی قرن چهاردهم، جئوفری چاسر است. حکایات کتربوری یعنی مجموعه‌ای از روایات منظوم، سرشار از حوادث پُرآب و تاب و شخصیت‌های گوناگون است و منظره گسترده‌ای از عقاید و رسوم آن عصر را به نمایش می‌گذارد. این مجموعه تقریباً تمام اشکال قصه‌گویی قرون وسطی و از جمله (مثل)

هنرور، سوباراک

exempla، حکایات و فلیوها را شامل می‌شود. یکی از آثار معاصر مجموعه فوق یعنی دکامرون اثر مؤلف ایتالیایی بوکاچیو مجموعه‌ای از novelle یا حکایات منثور کوتاه است که مطالب مورد نیاز چاسر، شکسیر، مولیر، گوته و بسیاری از نویسندگان دیگر قرنهای بعد را فراهم ساخته است. همانند حکایات کتربوری، گوینده داستانهای بوکاچیو نیز خود شخصیتها هستند که تصویر روشنی از زندگی در قرون وسطی را ارائه می‌دهند.

گرچه در خلال دوران رنسانس حکایات، نقلها و روایات کوتاه دیگر همچنان در میان مردم رواج داشت، اشکال ادبی اصلی عصر را درامها، مقاله‌ها و داستانهای عاشقانه تشکیل می‌داد. بسیاری از نویسندگان زبان آراسته به صنایع بدیعی و شیوه‌هایی ادیبانه و ماهرانه‌ای را که برای فشرده‌گی و صراحت مورد نیاز داستان کوتاه نامناسب بوده به کار می‌گرفتند. در قرن هیجدهم مقاله‌ها اغلب به صورت طرحها و داستانهای فرعی اخلاقی بود و داستانهای مستقل اغلب درون رمانها گنجانده می‌شد. یکی از مهم‌ترین طلایه‌داران داستان کوتاه جدید، داستان روح خانم ویل^{۱۴} اثر دانیل دفو، نویسنده انگلیسی اوایل قرن هیجدهم است. یک روح، چند شخصیت، زمان و مکانی محدود و حادثه‌های فرعی.

قرن نوزدهم. داستان کوتاه به عنوان یک شکل ادبی، نخستین بار در قرن نوزدهم رو به تکامل نهاد. افزایش محبوبیت نشریات ادواری که این شکل ادبی کاملاً مناسب حال آنها بود و جنبش رمانتیک در آلمان و انگلستان که نیازمند بیان تند و احساساتی بوده این تکامل را تسریع کرد. نمونه‌های مهم و اولیه این شکل ادبی، حکایات فانتزی^{۱۵} نی. تی. ای هوفمن و پسران گریم^{۱۶} در آلمان است. از پیشگامان دیگر داستان کوتاه واشینگتن ایروینگ و ناتانیل هائوون، نویسندگان آمریکایی را باید نام برد. در داستانهای مثل ریپ ون وینکل^{۱۷} و الهسانا اسلیپی هالو^{۱۸}، ایروینگ سبک مقاله نویسی قرن

هیچ‌دهم را با شخصیت و تکامل طرح، ماهرانه درهم می‌آمیزد. گرچه هائورن از داستان اساساً به عنوان نمادی برای بیان عقاید خود استفاده می‌کرده به پیش روان‌شناختی برجسته‌ای در شخصیت و تأثیرات ماهرانه چو و موقعیت دست یافت.

چهره کلیدی داستان کوتاه در قرن نوزدهم ادگار آلن پو بود که اغلب به عنوان بنیانگذار داستان کوتاه نو، از او پدید می‌شود. او داستانهای نوع حالت "یا دوحیه" را که در آنها تمام جزئیات و حوادث برای ایجاد هیجانی واحد انتخاب می‌شد، می‌نوشت. پشکه آمانتیلادو^{۱۱} و قلب رازگو^{۱۲} از مشهورترین نمونه‌های این گونه داستانها هستند. به علاوه او با آثاری چون سوسک طلایی و جنایت در خیابان متوفیات (The Murders in the Rue Morgue) داستان پلیسی را نیز خلق کرد. پو نخستین نویسنده‌ای بود که بین داستان کوتاه و اشکال ادبی دیگر فرق گذاشت. او در تجدید نظر بر حکایات دوباره گفته شده، اثر هائورن داستان کوتاه را حکایتی مشهور تعریف کرد که در یک نشست می‌توان خوانند و جزئیات آن باید تماماً به سوی تأثیر یا احساس هیجان-پرانگیز یگانه‌ای متمرکز شود. به علاوه پو اصرار داشت تمام عناصر داستان کوتاه باید چنان به دقت متوازن باشد که پایان، ناگزیر به نظر برسد و خواننده دیگر نه شوقی و نه توقمی به ادامه مطلب از خود نشان بدهد.

بسیاری از انواع داستان کوتاه در اواخر قرن نوزدهم ظاهر شدند. سنت رمانتیک، با آن طرحهای فانتزی و موقعیت‌های غیرواقعی‌اش، در آمریکا با آثار پو و هائورن و ایروینگ، و در انگلستان با داستانهای روبرت لوئیس استیونسن - به ویژه دکتر جکیل و مستر هاید- دوباره نمایان شد. نویسندگان فرانسوی و روسی پیشگامان تکامل رئالیسم بودند. در داستانهای کوتاه روسی مثل طرحهای وروزشکار اثر تورگنیف و شل اثر گوگول، دنیای برون با جزئیات دقیق شرح داده شده است. در این داستانها اوج^{۱۳} اغلب مکاشفه روان‌شناختی شخصیت است. گی دومویاسان،

نویسنده فرانسوی، رئالیسم به اصطلاح علمی یا ناتورالیسم را مطرح کرد. او در این گونه داستانها و از جمله در گردنبند و تکه ریسمان برای به تصویر کشیدن بازی زندگی، جزئیات موقعیت و شخصیت را به دقت تشریح می‌کند. در این داستانها روان‌شناسی شخصیتها، تنها از طریق حقایق واقع در طرح و موقعیت آشکار می‌شود.

در خلال این دوره نمایندگان رئالیسم در داستان کوتاه آمریکا، نویسندگان محلی‌نگار^{۱۴} بودند که بر سببها، نحوه گفتار و موقعیتهای منطقه یا محلی ویژه تأکید می‌کردند. مشهورترین این داستانها بحث اردوگاه شلوع^{۱۵} و مطرودان پوکرفلت^{۱۶} اثر برت هارت است. سارا اورن جوت، مری فریمن و جول چندلر هریس نیز از نویسندگان محلی‌نگار هستند.

رودیارد کیپلینگ نویسنده انگلیسی موقعیتهای مهیج را - همانند روزنامه‌نگاری جدید- با شیوه‌های امپرسیونیستی تند روایت در هم آمیخت. داستانهای او در کتابهای جنگل و حکایات ساده از تپه‌ها نمونه‌هایی از سبک و مهارت داستان‌نویسی برای تقریباً تمام نویسندگان داستان کوتاه آن دوره بود. در ایالات متحده سبک امپرسیونیستی روزنامه‌نگاری، همچنین داستانهای ناتورالیستی فرانک نوریس و استیفن کرین و نیز حکایات هولناک آمبروس بیروس، پدیدار شد. آهنری نویسنده آمریکایی که به خاطر پایانه‌های شگفت‌انگیز داستانهایش شهرت دارد، ساختار هنرمندانه طرح مویاسان و کیپلینگ را به کار گرفت.

داستان کوتاه جدید. در اواخر قرن

نوزدهم آنتوان چخوف نویسنده روسی، تغییر بی‌بنیادی در شیوه و ساختار داستان کوتاه به وجود آورد. گرچه به نظر می‌رسد در داستان کوتاه نوعی چخوف ساده‌ای رخ نمی‌دهد، شخصیت از خلال جزئیات هوشیارانه ولی ظاهراً بی‌مبالات و عاری از دقت، نمایان می‌شود. در اینجا به جای تمهیدات قراردادی طرح، تپش یا لحظه‌ای نوعی، از زندگی شخصیت اصلی در برابر خواننده آشکار می‌شود. از این لحظه به بعد سرنوشت شخصیت

أهارا، برنارد ملامود، جویس کارول اوتس، ایزاک بی. سینگر، دورس لسینگ و دانالد بارتم نام برد. استادان بعدی این شکل ادبی که در دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ شهرتی به دست آوردند عبارتند از: نادین گوردیمر، ادنا ابرین، مارگرت آت وود، ریموند کارور و آن بی تی.

پاورقیها

- 1) Mood
- 2) The man who would be a king
- 3) The Birthmark
- 4) The Minister's Black Veil
- 5) A Christmas Carol
- 6) The fall of the House of Usher
- 7) Haricot
- 8) Ring Lardener
- 9) The Dead
- 10) The Bear
- 11) The Beast in the Jungle
- 12) Ruth (م) تهرمان زن عهد عتیق
- 13) Naomi مادر شوهر روت
- 14) The apparition of Mrs. Veal
- 15) Fantastic tales
- 16) Grimm
- 17) Rip Van Vinkle
- 18) The Legend of sleepy Hollow
- 19) Mood
- 20) tone
- 21) The cask of Amontillado
(آمانتیلادو نوعی شراب شخ و سفید اسپانیایی است.)
- 22) The tall-tale Heart
- 23) Climax
- 24) Local-color این نویسندگان برای واقعه بطور دادن نوشته‌های خود از اسامی اماکن واقعه استفاده می‌کردند. (م)
- 25) The luck of Roaring Camp
- 26) The out casts of poker Flat

تولیعاً معلوم است. از این رو چخوف داستان کوتاه را واسطه‌ای برای پیشنهاد به کار می‌گرفت تا برای اظهار نظر مستقیم. داستانهای مثل بوسه و محبوب از این نوع به حساب می‌آیند.

از سال ۱۹۰۰ تا کنون داستان کوتاه، به ویژه تحت تأثیر شیوه چخوف یعنی برش زندگی، شکل ادبی معتبری شده‌است. نمونه‌های برجسته سبک چخوف را در دوپلینها اثر جیمز جویس که مجموعه‌ای از ریزه کارهای دقیق درباره زندگی در ایرلند است، و در وینسبورگ، اوهایو اثر شرود اندرسون نویسنده اوایل قرن بیستم آمریکا، که داستانهای درباره زندگی در شهرک کوچک میدوستون است، می‌توان دید. داستانهای نویسندگانی چون اف. اسکات فیتز جerald، یودورا ولتی، کاترین آن پورتر و نویسنده انگلیسی کاترین منسفیلد نیز ظاهراً مبتنی بر مشاهدات و تأثیرات تصادفی است. یکی از استادان بزرگ داستان کوتاه ظاهراً بی‌شکل و بی‌طرح، نویسنده آمریکایی ارنست همینگوی است. او در داستانهای چون آدمکشها و در کشوری دیگر چنان سبک کاملاً خلاصه شده و توصیفی‌ای خلق کرد که به خاطر کتمان احساس و عاطفه‌اش شهرتی ویژه یافت.

در قرن بیستم نوع دیگری داستان کوتاه یعنی داستان سمبولیک یا داستان ماوراءالطبیعه نیز گل کرد. نویسندگان دیگری چون توماس مان، ویرجینیایولف، هنری جیمز، جوزف کنراد، ویلیام فالکنر، ایزاک دینسن و غورخه لونیس بورخس، تلاشی در جهت دست کشیدن از زیان پرمهید یا استادانه که برای آشکار کردن حقایق روان‌شناختی و عمیقاً روحی ضرورت دارد به کار نبردند. مرگ در پاریس، توماس مان و قلب تاریکی جوزف کنراد بارزترین نمونه‌های این نوع داستان هستند.

آثار بسیاری از نویسندگان معاصر داستان کوتاه نخستین بار در مجلات و نشریات ادواری دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ منتشر شد. از مشهورترین این نویسندگان می‌توان از جسی. دی. سالیانجر، جان چپور، جان آهدایک، ترومن کاپوت، جان